

Suomalaiset sijoittajina

Mutanen, Pauliina

2013 Laurea Leppävaara

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Leppävaara

Suomalaiset sijoittajina

Pauliina Mutanen
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Syyskuu, 2013

Pauliina Mutanen

Suomalaiset sijoittajina

Vuosi 2013 Sivumäärä 31

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää suomalaisten aktiivisuutta sijoittajina sekä sitä, minkälaisiin sijoitustuotteisiin he yleensä sijoittavat. Tarkoituksena on selvittää myös sijoittamiseen liittyvää verotusta ja sitä, ottavatko sijoittavat ihmiset laisinkaan verotusta huomioon sijoituspäätöksiä tehdessään. Työssä käsitellään eri sijoitusmuotoja sekä niiden verotusta. Sijoitusmuodoista valitsin osakkeet, rahastot, joukkolainat sekä asuntoihin sijoittamisen. Työssä käydään myös läpi niihin sijoittamisen riskejä.

Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä on suuntaus, jossa pyritään ymmärtämään kohteen ominaisuuksia, laatua ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti. Usein tiedonkeruukeinona käytetään haastattelua. Kirjallinen ja sähköinen teoriatausta on pyritty pitämään laajana ja pääpaino tiedon etsimiseen on Internetin kautta. Tutkimuksessa on myös haastateltu kahta eri tasoista toimihenkilöä Nordea Pankki Suomi Oyj:stä sekä viittä muuta. Nordeassa työskentelevät ovat työnsä puolesta sijoittamisen kanssa tekemisissä ja heille esitettiin hieman eri kysymykset kuin muille, juuri sen takia, että he neuvovat työkseen ihmisiä sijoittamisessa.

Suomalaiset ovat melko varovaisia ja turvallisuushakuisia sijoittajia. Monelle suomalaiselle riittää oma asunto sijoituksena, vaikka potentiaalia muuhunkin olisi. Monet eivät näe itseään sijoittajana vaan ennemminkin säästäjänä. Mielenkiintoa sijoittamiseen löytyy jonkin verran, mutta ainakin haastattelujen perusteella sijoittamisen aloittamista helposti lykätään eri syistä. Syynä voi olla, että rahaa ei jää omasta mielestä tarpeeksi säästöön sijoittamista varten tai oma elämäntilanne ei juuri nyt salli sijoittamisen aloittamista, vaan halutaan odottaa vakaampaa aikaa. Osa myös koki, että kaipaisi enemmän tietoa ja mahdollisesti asiantuntijan kanssa keskusteltua voisi sijoittamisen aloittaa. Toisilla saattaa myös olla huonoja kokemuksia vuosien takaa.

Rahastosijoittaminen on sijoitusmuodoista nostanut suosiotaan vuosien saatossa, kun taas suurien osakkeiden on vastaavasti laskenut. Asuntoihin sijoittaminen on suosittu sijoitusmuoto Suomessa, se on ollut sitä kauan. Vaikuttaisi myös siltä, että verotusta ei oteta kovin paljoa huomioon sijoituspäätöksiä tehtäessä. Haastattelemani Nordean sijoitusasiantuntijan mukaan verotuksen ei saisi antaa olla ohjaava tekijä sijoituspäätöksiä tehtäessä ellei kyse ole perintösuunnittelusta. Järkevä verosuunnittelu sijoitettaessa on kuitenkin varsinkin aktiiviselle osakesijoittajalle kannattavaa.

Pauliina Mutanen

The Finnish people as investors

Year	2013	Pages	31
------	------	-------	----

The objective of this Bachelor`s thesis is to determine how active Finnish people are as investors and in what kinds of investment products they prefer to use. The aim is also to clarify the regulations regarding the taxation of investments and whether people take taxation issues into consideration when they make decisions on where to invest. Different kinds of investments, such as stocks, funds, debentures and property investments, and their taxation are examined in this text. The risks associated with these types of investment are also studied.

The thesis uses qualitative research methods. Qualitative research is oriented to understand the qualities, standards and meanings of the subject matter, with interviews often used to collect information. Extensive printed and electronic material was used to prepare the theoretical background with the primary emphasis on researching information via the Internet. Two interviews were also conducted with employees at different levels at Nordea Bank Finland Plc, and also with five other people. The employees at Nordea were asked different questions than the other people interviewed since they have professional knowledge of investing.

Finnish people are quite careful with their investments. Many have just their own apartment, even though they would have more potential to invest elsewhere. Quite many see themselves as savers and not investors. People are interested in investing, but at least according to the interviews starting to invest is easily postponed for various reasons. One of the reasons is that people feel that they do not have enough money to start investing or would want to wait for different circumstances. Some also wanted to have more information about investing and maybe after they had talked with an expert they could start investing. Some people had had bad experiences.

Investing in funds has risen in popularity while buying stocks has decreased. Owning one`s own property is a popular form of investment and has been so for a long time. It would seem that people do not take taxation into consideration very much when they make decisions about investments. A specialist in investments, who works at Nordea and was interviewed for the research, considered that taxation should not be the reason directing the decision made investing. Rational planning of taxation is important especially for an investor who actively buys stocks.

Keywords, investing, taxation

Sisällys

1	Johdanto.....	6
1.1	Tavoite, tutkimusongelma ja rajaus	7
2	Tulot	7
3	Sijoituslajit	8
3.1	Sijoitusrahastot.....	10
3.2	Asunnot	11
3.3	Osakkeet.....	13
3.3.1	Osinkotulot	14
3.4	Joukkolainat	15
4	Riskit	15
4.1	Joukkolainojen riskit	17
4.2	Sijoitusrahastojen riskit.....	17
4.3	Osakesijoittamisen riskit.....	18
4.4	Asuntosijoittamisen riskit.....	18
5	Verotuksen suunnittelu.....	19
6	Haastattelut.....	20
7	Johtopäätökset	24
	Lähteet	25
	Kuviot.....	28
	Liitteet	29

1 Johdanto

Opinnäytetyö sai alkunsa mielenkiinnosta sijoittamiseen. Tällä hetkellä osa työtäni on neuvoa ihmisiä säästämässä ja sijoittamisessa. Työhön kuuluu paljon muutakin, mutta sijoitukset ovat suuri osa päivittäistä työtä. Olen huomannut, että monet ihmiset eivät sijoituksista puhuttaessa ole kiinnostuneet tai tietoisia niiden verokohtelusta, vaikka ansiotulojen verotuksesta monet ovat hyvinkin tietoisia. Lisäksi olen huomannut sen, että monet ovat kiinnostuneita sijoittamisesta, kun heidän kanssaan alkaa siitä keskustelemaan, mutta samalla sijoittamista ja rahan arvon pienentymistä pelätään.

Osa sijoittajista pyörittää korkeakorkoisempia sijoitustilejä, joiden tuotto jää ainakin tällä hetkellä alle inflaation ja korko maksetaan vuosittain. Heille olen usein puhunut matalan riskin rahastoista, mutta monella on syvällä piilevä epäluulo rahastoja kohtaan, jota ei saa järkeilyä pois.

Entisen Sampo Pankin ja nykyisen Danske Bankin 2010 TNS Gallupilla suorittamassa sijoittajatutkimuksessa todetaankin, että suomalaiset ovat hyvin turvallisuushakuisia sijoittajia, jotka sijoittavat mieluusti matalan riskin rahastoihin tai talletuksiin. Oma asunto on myös melko suosittu sijoituskohte. Finanssikriisi lisäsi varovaisuutta entisestään eikä taloustilanne rohkaise suomalaisia osakemarkkinoille. (Danske Bank 2010. Sijoittajatutkimus.) Op-Pohjola-ryhmä kysyi sijoittajabarometrissaan 2/2010, miten suomalaiset sijoittajat näkevät itsensä säästäjinä tai sijoittajina. Vastaajista 89 prosenttia koki olevansa säästäjä ja loput 11 prosenttia tunnisti sijoittajan itsessään. Valtaosa säästäjistä mielsi itsensä varovaiseksi ja kuusi prosenttia tuottohakuiseksi. Sijoittajista vajaa kolmannes piti itseään tuottohakuisena tai erittäin tuottohakuisena. Tulosten mukaan riskiöttökyky vaikutti olevan parhaiten sijoittajan ja säästäjän erottava tekijä. Sijoittajalla on valmius sietää epävarmuutta. (Pesonen, 2011, 11.)

Taloustoimittajat Ninni Myllyoja ja Emilia Kullas ovat listanneet neljä vaihtoehtoa, kuinka voi toimia, mikäli palkasta tai muista tuloista jää normaalin elämisen kulujen jälkeen jotain yli:

1. Tuhlaa tai lahjoita ylijäävä raha pois.
2. Pistä rahat säästöpossuun tai patjan alle, jolloin inflaatio vie ostovoiman.
3. Pistä rahat pankkiin, joka maksaa pienen koron, jota verotetaan ja varallisuutesi ei todennäköisesti kartu, vaan lähinnä hupenee.
4. Sijoita ja vaurastu.

He suosittelevat kohtaa neljä. (Myllyoja & Kullas, 2010, 16.)

1.1 Tavoite, tutkimusongelma ja rajaus

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, ottavatko sijoittajat verotusta huomioon sijoituspäätöksiä tehdessään. Pystyykö keskituloinen sijoittamalla saamaan verohyötyä ja pidemmällä aikavälillä kasvattamaan hyötyään? Onko verotus sijoitusten kannalta yhdentekevää? Minkälaisia sijoittajia suomalaiset yleensä ovat? Kuinka aktiivisesti he sijoittavat ja mihin?

Tutkimuksessa ei oteta huomioon yrityksiä tai yhteisöjä vaan asioita käydään läpi luonnollisen henkilön näkökulmasta. Sijoituslajeista läpi käydään osakkeet, rahastot, joukkolainat sekä asuntoon sijoittaminen ja niiden riskit. Perintösuunnittelua ei oteta huomioon. Tutkimus on tehty kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää käyttäen. Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä on suuntaus, jossa pyritään ymmärtämään kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti (Koppa, 2012). Menetelmässä voidaan käyttää myös haastattelua tiedonkeruumuotona. Yleensä haastatellaan enemmän tai vähemmän avoimilla kysymyksillä valittuja yksilöitä. (Virsta, 2007.)

2 Tulot

Suurin osa ihmisistä nauttii säännöllisenä kuukausittaisena tulona palkkaa, joka on melko samansuuruinen kuukaudesta toiseen. Verotus koskee kaikkea tuloa oli se sitten pääoma- tai ansiotuloa. Ansiotuloihin luetaan mukaan edellä mainittu palkka, eläke, kokous- ja opetuspalkkiot, opintotuki, äitiys- sekä vanhempainrahat. Palkkatulojen vero muodostuu kunnallis-, Yle- sekä valtionverosta, sairaanhoito- ja päivärahamaksuista. Palkasta useimmiten maksetaan myös työttömyysvakuutus- ja työeläkemaksua. Ansiotuloverotus on progressiivista, mikä tarkoittaa sitä, että se nousee tulotason noustessa. Ansiotuloista saa tehdä kotitalous- sekä tulonhankkimisvähennyksiä, joskin niitäkin on rajoitettu.

Pääomatulo on varallisuuden kerryttämää tuloa, esimerkiksi myyntivoitot, osingot pörssiyhtiöstä, vuokrat, sijoitusrahastojen ja säästöhenkivakuutusten tuotot ovat kaikki pääomatuloverotuksen piiriin kuuluvaa tuloa. Erotuksena ansiotulojen verotukseen, pääomatuloissa veroportaikko on jäykempi. Niiden verotus nousi vuonna 2013 30 prosenttiin. Mikäli pääomatuloja on yli 50 000 euroa, on samainen vero 32 prosenttiyksikköä. (Vero.2013.)

Tiedot	1000 €			Lukumäärä		
	Vuosi			Vuosi		
	2011	2010	Muutos-%	2011	2010	Muutos-%
Tulonsaajia	4 548 495	4 508 954	0,9	4 548 495	4 508 954	0,9
Ansiotuloja saaneita	4 492 287	4 451 791	0,9	4 492 287	4 451 791	0,9
Pääomatuloja saaneita	1 298 830	1 252 571	3,7	1 298 830	1 252 571	3,7

Taulukko 1: Veronalaiset tulot

Kuten oheisesta taulukosta käy ilmi, vuonna 2011 tulonsaajia on ollut hieman yli 4,5 miljoonaa, mutta pääomatuloja on saanut vain reilut 1,2 miljoonaa. Muutos on kuitenkin ollut edellisvuoteen 2010 verrattuna nousujohteinen.

Omista talousasioista puhuminen voi olla hankalaa ihmisille. Pesosen suositukseksi on, että jokaisen tulisi kuitenkin säästää omista tuloistaan edes pieni osa ja että kotitalouksilla olisi hyvä olla vähintään parin, kolmen kuukauden nettopalkkaa vastaava summa säästössä yllättäviä menoja varten. Säästämässä näkyy varovaisuus ja tilisäästäminen on suosituin vaihtoehto verrattuna rahastoihin tai osakkeisiin. Pesonen pohjaa tietonsa Tapiola Pankin 2011 maaliskuussa tekemään kyselytutkimukseen Arjen katsaus. Vastaajista vain joka kolmannes kertoi tietävänsä tarkalleen omaisuutensa arvon, muilla oman talouden tuntemus ei ole kovin vahvalla pohjalla eikä siihen osata tai haluta paneutua. Omistusasunto on monen kotitalouden tärkein ja suurin sijoitus. Muita yleisiä sijoituskohteita ovat valtionlainat ja pörssinoteeratut osakkeet. (Pesonen, 2011, 10, 11.)

3 Sijoituslajit

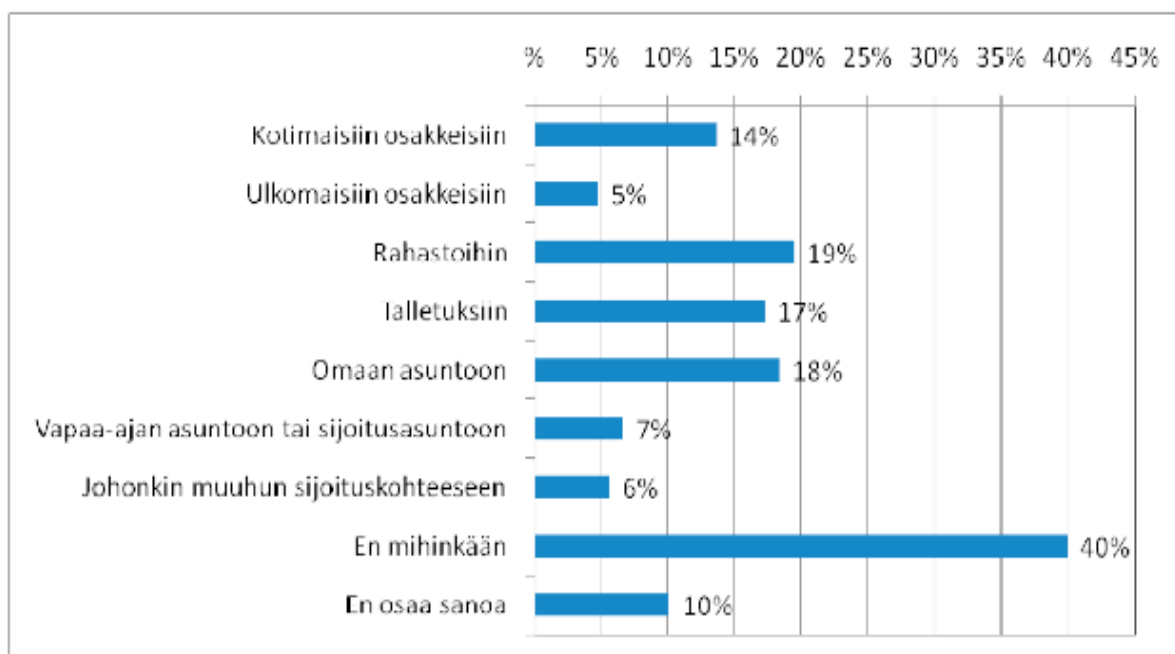
Sijoituslajeista käyn läpi osakkeet, joukkolainat ja rahastot ja omistusasunnon. Sijoittaa voi moneen muuhunkin, mutta käyn läpi näitä neljää vaihtoehtoa, sillä ne ovat yleisimmät sijoitusmuodot. Asuntoa moni ei edes pidä sijoituksena, mutta monet suomalaiset omistavat oman asunnon. Pesosen mukaan eräs määritelmä sijoittamisesta on, että se on tavoitteellista säästämistä. Tavallisesti sillä kuitenkin tarkoitetaan sijoituskohteiden ostoa, hallussapitoa ja myymistä tarkoituksena tehdä voittoa. (Pesonen, 2011, 11)

Sijoittajan on hyvä laatia itselleen sijoitussuunnitelma. Sen laatimisen perusteet eivät ole vaikeita. Sijoittajan on kysyttävä itseltään varallisuutta, sijoittamisen tavoitteita, tuottoja, riskejä ja toteuttamista koskevia kysymyksiä ja mietittävä niihin vastaus. Keskeisintä sijoitussuunnitelmassa ovat sijoitustavoitteet, sijoitusajan pituus, tuottotavoitteet ja sijoituskohdet. Suunnitelmassa on myös otettava kantaa sijoittamisen riskeihin ja niiden hallintaan. Yksityishenkilön sijoitussuunnitelman tulisi perustua sijoittajan elämäntilanteeseen ja perusanalyysiin varallisuuden nykytilasta eli paljonko sijoittaja omistaa, paljonko on velkaa sekä

mikä on nykyinen ja tuleva kassavirta. Sijoittajan ikä vaikuttaa myös suuresti tehtäviin sijoituspäätöksiin ja toimii riskimittarina. (Anderson & Tuhkanen 2004, 16-18.)

Marko Erolan mukaan viimeisen vuosikymmenen aikana suorien osakesijoitusten suosio on laskenut, kun taas sijoitusrahastojen suosio on kasvanut suorastaan räjähdysmäisesti noin viidestä miljardista eurosta viiteenkymmeneen. Suomessa tavalliselle kuluttajalle erilaisia rahastoja on tarjolla reilusti yli tuhat. (Erola 2009, 21.) Erolaa tukee Danske Bankin teettämä tutkimus, jonka mukaan 2010 lokakuussa rahastopääoma on ollut 60,2 miljardia euroa, ja se on lisääntynyt noin 400 miljoonalla eurolla.

Tutkimuksessa tiedusteltiin vastaajien tulevaa sijoituskäyttäytymistä. (kuvio 1) Seuraavan 12 kuukauden aikana 14 % vastaajista voisi sijoittaa osakkeisiin ja rahastoihin 19 %. Tutkimuksen mukaan rahastosijoittaminen olisi siis suora osakesijoittamista ja jopa omaan asuntoon sijoittamista suositumpaa. Vastaajista 40 % on valinnut vaihtoehdon, ettei sijoittaisi mihinkään.

Kuvio 1: Sijoitusten jakautuminen

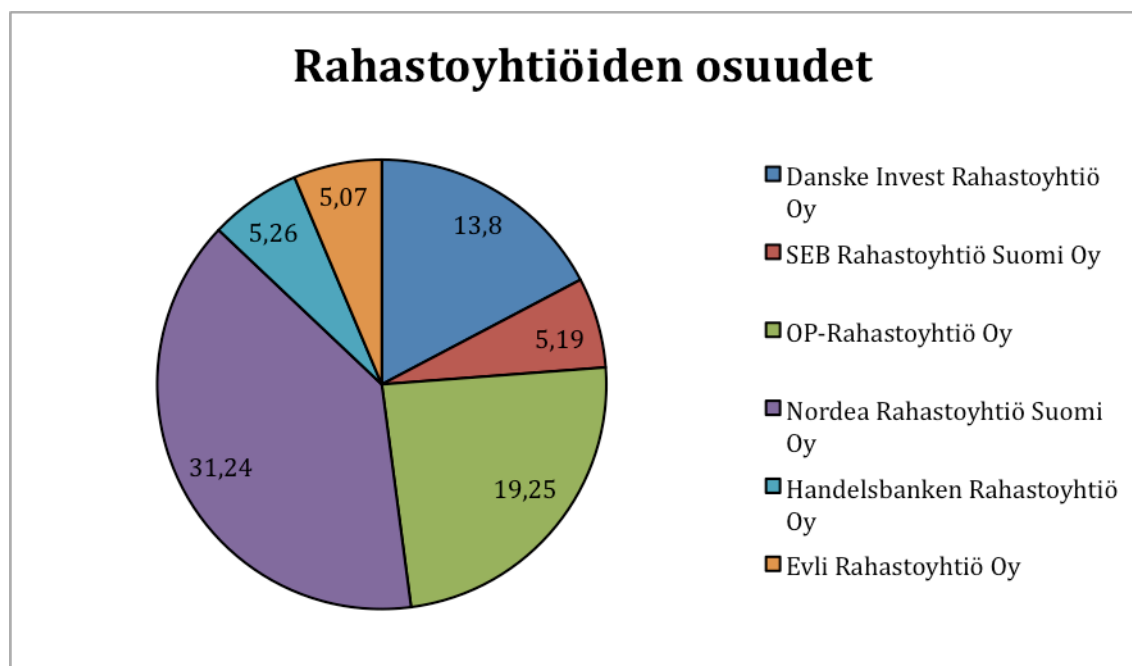
Talletukset ovat myös olleet suosiossa 17 prosentilla. Kuvion 2 mukaan kovin moni suomalainen ei siis sijoittaisi olleenkaan. Tutkimuksessa on haastateltu 1193 yli 18-vuotiasta suomalaista. Heistä 35 % omisti talletuksia, 29 % rahastoja, 24 % kotimaisia osakkeita ja 8 % ulkomaisia osakkeita. Sijoituksia ei ollut laisinkaan 39 prosentilla. Sijoittajat olivat myös hajautaneet sijoituksiaan, rahastosäästäjistä 60 prosentilla oli myös talletuksia ja 42 % kotimaisia osakkeita. Vähän yli puolet osakkeenomistajista sijoittaa myös rahastoihin. (Danske Bank 2010.)

3.1 Sijoitusrahastot

Rahastojen toimintaperiaate lyhykäisyydessään on kerätä rahaa, jonka salkunhoitaja sijoittaa rahaston sijoitussuunnitelman mukaisesti esimerkiksi osakkeisiin, joukkolainoihin, johdannaisiin tai sekoitukseen näistä kaikista. Sijoituskohteet voivat olla hajautettu esimerkiksi maantieteellisesti, toimialoittain tai yrityskoon mukaan. Rahastot voivat sijoittaa varallisuuttaan myös toisiin rahastoihin. Suurimmalle osalle rahastoista mittarina tuottavuudesta toimii vertailuindeksi, joka seuraa jonkin tietyn osakejoukon kehitystä. (Erola 2009, 22.) Rahastoihin on mahdollista säästää myös pieni kuukausittainen summa, mikä on saattanut osaltaan lisätä niiden suosiota. Useissa rahastoissa on kuitenkin vuosittaiset hallinnointikulut, merkintä- ja lunastuspalkkiot, mikä pienentää niistä saatavaa voittoa. Sijoitusrahastoista voi saada kertyneen tuoton vuosittain, jolloin sitä kutsutaan tuottorahastoksi. Toinen vaihtoehto on kasvurahasto, jossa tuotto realisoituu vasta, kun rahastosta lunastetaan. (Korpela 2007, 96.)

Sijoitusrahastoista veroa maksetaan pääomatulona ja ne pidätetään tuottojen maksamisen yhteydessä. Rahasto-osuudet myydään merkintäjärjestyksessä. Kasvurahastoissa veroja maksetaan siis vasta myyntivoiton yhteydessä, tuottorahastoissa vuotuisen tuoton maksamisen yhteydessä. (Suomen pörssisäätiö, 2012, 8.) Rahastoyhtiö perii veron tuotonmaksun yhteydessä ennakonpidätyksenä. Rahasto-osuuksia vaihdettaessa tapahtumaa käsitellään verotuksessa lunastuksena ja uutena merkintänä, joka realisoi syntyneen tappion tai voiton. Jos rahaston tuotto-osuuksia vaihdetaan kasvuosuuksiin tai päinvastoin, ei verotettava voitto tai tappio realisoidu. Rahastoyhtiö ilmoittaa kaikki vuoden aikaiset rahasto-osuuksien lunastukset ja omistukset sekä tuotto-osuudenomistajille maksetut tuotot ja suoritettavat ennakonpidätykset veroviranomaisille. (Pesonen 2011, 81.)

Suomessa rahastot ovat tuloverosta vapaita, joten ne eivät maksa esimerkiksi luovutusvoitostaan, Suomesta saaduista osingoistaan tai korkotuloistaan veroa. Tämän vuoksi ne voivat myös käydä kauppaa arvopapereilla maksamatta myyntivoittoveroa. Rahastosijoittajalle verovapaus on etu, sillä korkoa korolle -ilmiö pääsee tapahtumaan. Ulkomailta saaduista tuloista rahasto maksaa asianomaiseen maahan verosopimuksen mukaisen lähdeveron. (Pesonen 2011, 81.)

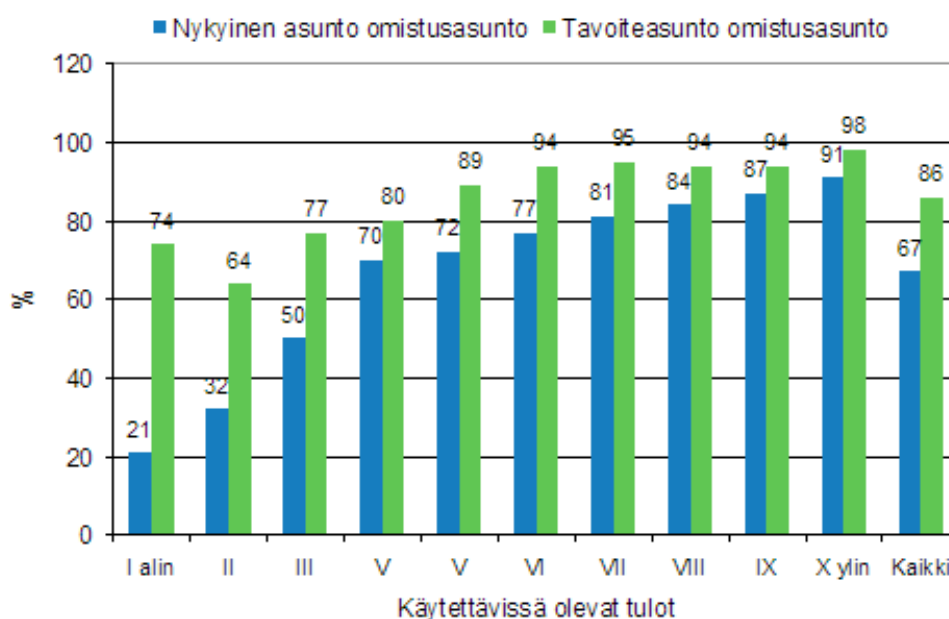
Kuvio 2: Rahastoyhtiöiden osuudet

Oheisesta kuviosta näkyy suurimmat rahastoyhtiöt Suomessa ja niiden osuudet 31.8.2013. (Kuvio 2.) Kuviossa ei otettu huomioon rahastoyhtiöitä, joiden osuus oli alle 5 %. Suurin osuus rahastojen omistajista on Nordea Rahastoyhtiö Suomi Oy:n asiakkaita. Luvuissa on otettu huomioon rahastoyhtiöiden hallinnoimien sijoitusrahastojen koti- ja ulkomaiset pääomat. (Finanssivalvonta 2013.)

3.2 Asunnot

Suurin osa suomalaisista, noin 70 prosenttia, asuu itse omistamissaan asunnoissa. Monen varallisuudesta suurin osa on kiinni omistusasunnossa. Monien myös tarvitsee rahoittaa asumistaan lainarahalla. Asuntolainamarkkinat ovat muuttuneet, nykyään otetaan isompi laina ja pidemmäksi aikaa kuin ennen, lainoja maksetaan takaisin jopa 20 - 25 vuotta. Kasvukeskuksissa vuokra-asunnoista on kuitenkin pulaa, mikä nostaa vuokria ja houkuttaa asuntosijoittajia. (Myllyoja & Kullas 2010, 193, 201.) Simosen mukaan vuonna 2007 yli 40 prosentilla kotitalouksista ei kuitenkaan ollut lainkaan velkaa. (Simonen 2008, 29.)

Myllyojan ja Kullaksen (2010, 202) mukaan asuntosijoittajan tulisi aktiivisesti seurata vuokratasoa, korkotasoa ja asuntojen hintoja. Jos korot nousevat ja osakemarkkinoilla kurssit sahaavat, voi odottaa asuntojen hintojen nousun hidastuvan. Jos hinnat laskevat, vuokratuotot nousevat.

Kuvio 3: Nykyisen asunnon ja tavoiteasunnon hallintamuoto käytettävissä olevien tulojen mukaan, %

Kuvio 3 pohjautuu Tilastokeskuksen tekemään laajaan haastattelututkimukseen, joka tukee Myllyjojaa ja Kullasta siinä, että suomalaiset joko asuvat tai unelmoivat omistusasunnosta. Korkeammassa tuloluokissa lähes jokaisella on omistusasunto. Omistusasunusta suositetaan, koska se koetaan edulliseksi ja hyväksi sijoitukseksi. (Tilastokeskus 2007.)

Asuntolainaa voi hakea joko omaa tai sijoitusasuntoa varten. Asuntosijoittajaksi pystyykin lähtemään, vaikka oma varallisuus ei riittäisi. Sijoittajaa auttaa inflaatio, joka syö lainapääomaa pienemmäksi. Asuntolaina neuvotellaan pankin kanssa ja siihen sovitaan määrä, laina-aika, korko ja lyhennystapa. Yleensä ostettava asunto menee lainan vakuudeksi. Lainan määrä riippuu omista tai perheen tuloista ja mahdollisista omista säästöistä sekä menneestä maksukäyttäytymisestä. Korko muodostuu pankin marginaalista ja viitekorosta. Viitekorko on usein joku euribor-koroista, pankeilla on usein tarjota omia korkojaan tai kiinteitä vaihtoehtoja, joista joutuu maksamaan enemmän. Euribor voi olla kolmen, kuuden tai kahdentoista kuukauden euribor. Nimi kertoo aina kuinka usein sen arvo tarkistetaan. Euroopan keskuspankki määrää ohjauksen suuruuden. (Myllyjoja & Kullas, 2010, 196, 197.)

Asuntolainan takaisinmaksutapoista yleisimpiä ovat

- Tasalyhenteinen
- Tasaerä- eli annuiteetti

- Kiinteä tasaerä

Tasalyhenteisessä maksuerä muodostuu kiinteästä lyhennyksestä ja lainan pääoman mukaan muuttuvasta korko-osasta. Lainan pääoman pienentyessä, koron määrä laskee ja maksuerät pienenevät. Tasaerässä maksuerä muuttuu myös korkotason muuttuessa. Jos korkotaso nousee, maksueräkin nousee ja päinvastoin. Laina-aika säilyy samana koko ajan ja lyhennyksen osuus kasvaa loppua kohden. Kiinteässä tasaerässä maksetaan aina ennalta sovittu sama summa. Korkojen noustessa maksuerät eivät kasva, vaan laina-aika pitenee. Ongelmana voi seurata se, että laina-aika kasvaa liian pitkäksi. (Myllyoja & Kullas 2010, 198.)

3.3 Osakkeet

Osake on osuus yhtiöstä. Osakkeenomistajilla on oikeus yhtiön voittoihin, joita se maksaa osinkoina. Osakkeilla käydään kauppaa Helsingin Pörssissä. Helsingin Arvopaperipörssi perustettiin jo vuonna 1912. (Lindström 2005, 22.) Pörssi on markkinapaikka, missä yhtiön osakkeilla käydään kauppaa ja siten koko yhtiön arvo määritellään. Kuka tahansa voi ostaa ja myydä osakkeita. (Pesonen 2011, 96.) Kun yhtiöllä menee hyvin, niin menee myös osakkeenomistajalla. (Pesonen 2011, 94.)

Osakkeen hinta eli sen kurssi määräytyy ostajien tekemien ostotarjouksien ja myyjien myyntitarjouksien perusteella. Kun tarjoukset kohtaavat, syntyy kauppa. Huonot uutiset voivat saada myyjät alentamaan hintaa, samalla kun ostajat perääntyvät ja alentavat ostotarjouksiaan. Tällöin osakkeen hinta laskee ja päinvastaisessa tilanteessa nousee. Osakkeisiin sijoittava tarvitsee arvo-osuustilin itselleen. Yleensä pankkiiriliike laskuttaa arvo-osuustilin ylläpidosta, säilytetyistä osakkeista ja tehdyistä kaupoista. (Pesonen 2011, 95.)

Arvo-osuustilillä olevien osakkeiden kuten rahasto-osuuksienkin myynnin kohdalla käytetään niin sanottua FIFO-periaatetta. Tämä tarkoittaa, että ne katsotaan luovutetuksi samassa järjestyksessä kuin ne on hankittu, ellei verovelvollinen muuta osoita. Tämä estää sijoittajaa luovuttamasta osakkeita siinä järjestyksessä kuin hän ehkä haluaisi, esimerkiksi tappion realisoimiseksi. (Korpela 2007, 106.)

Yhtiö voi järjestää myös osakeannin, mikä merkitsee sitä, että yhtiö antaa uusia osakkeita yleisön merkittäväksi. Ensimmäinen osakeanti on, kun yhtiö perustetaan. (Korpela 2007, 107.) Yritykset hakevat pörssissä rahoitusta itselleen. Ensimmäisessä osakeannissa yritys on ensimmäistä kertaa julkisen kaupankäynnin kohteena. Yritys voi myöhemminkin hakea pääomaa osakeannin kautta esimerkiksi yritysoston rahoittamiseen, jolloin sijoittamien maksamat rahat menevät yhtiölle. (Pesonen 2011, 95.) Osakeanti voi olla maksuton, alihintainen tai maksuton.

Yhtiö voi korottaa osakepääomansa määrää osakeannin yhteydessä tai pitää sen muuttumattomana. Kun osakeannista on päätetty, jokaisella vanhalla osakkeenomistajalla on oikeus merkitä yhtiön osakkeita. Merkintäoikeuksia ei ole pakko käyttää, vaan ne voi myös myydä. (Korpela 2007, 107, 108.)

Tieto osakekaupoista menee verohallinnolle esimerkiksi pankkien ja rahastoyhtiöiden kautta. Myyntivoiton vero voidaan määrätä näiden tietojen perusteella vasta jälkikäteen, lopullisessa verotuksessa. Tällöin maksettavaksi voi tulla myös jäännösveron korkoa. Jos haluaa välttyä korolta, verohallintoon voi olla itse yhteydessä ja selvittää osakkeiden myyntivoitto. Silloin myyntivoittoon liittyvät verot voidaan maksaa ennakoveroina jo kaupantekovuoden aikana. Jos veroja ei ole maksettu kaupantekovuoden aikana ne on mahdollista maksaa vielä ennakon täydennysmaksuna, jolloin välttyy jäännösverolta ja sen korolta. (Vero. 2013.)

3.3.1 Osinkotulot

Osakkeista maksetaan yleensä kerran vuodessa, riippuen yhtiön hallituksen päätöksestä, osinkoja. Joinain vuosina osinkoja ei makseta osakkeenomistajille lainkaan. Pörssiyritysten maksama osinko on verovapaata 30 prosenttiin asti, minkä jälkeen lopuista 70 prosentista maksetaan pääomatuloveroa, joka on 50 000 asti 30 prosenttia ja yli menevältä osuudelta 32 prosenttia. Osinkotuloista pidätetään ennakoveroa 21 prosenttia eli 70 prosentista 30 prosenttia pääomatuloveroa, edellyttäen että sijoittajan pääomatulot ovat verovuonna yhteensä enintään 50 000 euroa. Ylimenevältä osalta veroa maksetaan 22,4 prosenttia, sillä veroprosentti nousee 32 prosenttiin. Mikäli tuloja on yli 50 000 euroa, maksetaan loppuosa lopullisessa verotuksessa, sillä ennakovero on 21 prosenttia. (Suomen pörssiäätiö 2012, 8.) Yhtiö voi maksaa osinkotulon myös osakkeina. Jos näin tehdään, katsotaan osakkeen käypä arvo jakohetkellä sen hankintamenoksi. (Korpela 2007, 112.)

Noteeraamattoman yhtiön osinko voi olla joko verovapaata, pääomatulona verotettavaa tai ansiotulona verotettavaa tuloa. Verotus määräytyy osinkoa jakavan yhtiön nettovarallisuuden ja jaettavan osingon määrän mukaan. Verovapaus on siihen määrään saakka joka vastaa 9 prosentin tuottoa osakkeen matemaattiselle arvolle eli osingon nostettavissa olevaa vuotta edeltäneenä vuonna päättyneen tilikauden nettovarallisuus jaettuna osakkeiden lukumäärällä kuitenkin enintään 60 000 euroa/osingonsaaja/vuosi. Ylittävältä osuudelta maksetaan osingosta 70 prosenttia pääomatulona ja 30 prosenttia on verovapaata. Jos osinkoa maksetaan enemmän kuin 9 prosenttia osakkeiden matemaattisesta arvosta, ylimenevän osingon määräästä 70 prosenttia verotetaan ansiotulona ja 30 prosenttia on verovapaata tuloa. (Suomen pörssiäätiö 2012, 8-9.)

3.4 Joukkolainat

Joukkolainojen liikkeeseenlaskijoina toimivat yleensä valtiot, julkisyhteisöt ja suuret yritykset, jotka rahoittavat toimintaansa näillä. Suurimpia sijoittajia ovat yleensä eläkevakuutusyhtiöt, keskuspankit ja sijoitusrahastot. Ne sopivat kuitenkin myös tavalliselle kuluttajalle.

Joukkolainojen tuottoon vaikuttavat:

- Yleinen korkotaso, johon maksettava tuotto perustuu
- Liikkeeseenlaskijan luottoriski
- Laina-aika
- Lainan likviditeetti ei jälkimarkkinakelpoisuus
- Lainan etuoikeusasema

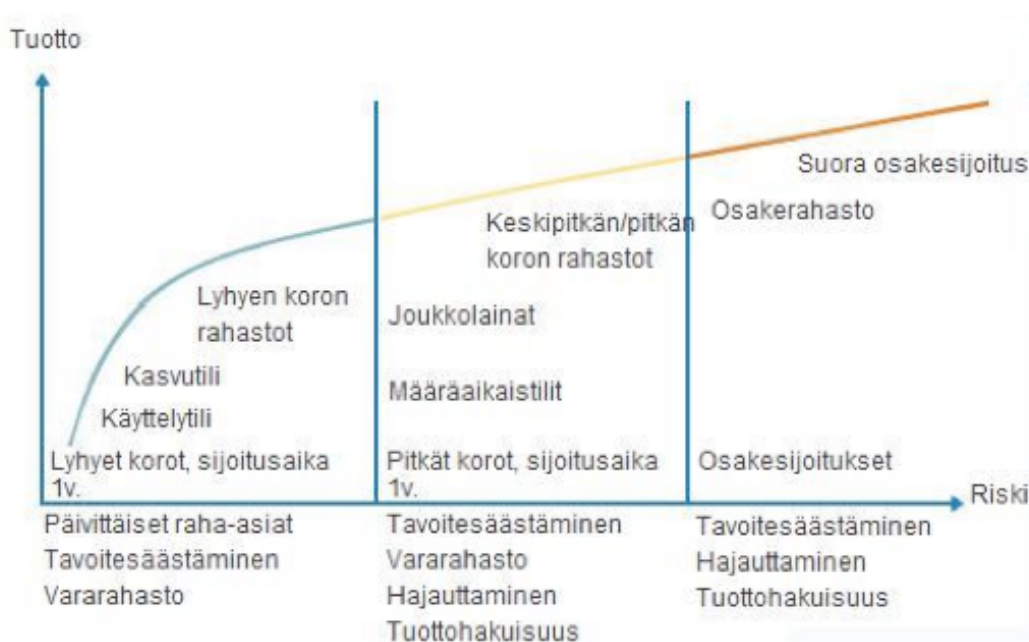
Mitä korkeampi korkotaso, suurempi luottoriski, pidempi laina-aika, heikompi jälkimarkkinakelpoisuus ja etuoikeusasema sitä korkeampi on tuotto, mitä voi saada. Etuoikeusasema mahdollisessa konkurssitilanteessa vaihtelee. Korko maksetaan nimellispääomalle yleensä vuosittain tai neljännesvuosittain. Korko voi olla kiinteä tai viitekoron mukaan vaihtuva. Korkotuloista maksetaan 30 prosentin suuruista lähdeveroa, jota ei enää oteta mukaan tuloverotuksessa. (Peltola & Melender 2008, 64.) Samaista lähdeveroa maksetaan kotimaisten talletustilien koroista ja indeksilainojen tuotoista. Lähdevero peritään samalla, kun korko maksetaan saajalle. (Pesonen 2011, 79.)

Korko ei aina kerro sijoituksen todellista tuottoa, koska merkintä- tai ostokurssi voi vaihdella, joten ostajalle ilmoitetaan aina tuotto eräpäivään. Mikäli laina myydään kesken laina-ajan, tuottoon vaikuttaa myös myyntikurssi jälkimarkkinoilla. Jälkimarkkinahintaan vaikuttavat korkotason ja luottoriskin hinnoittelun muutokset. (Nordea 2013.)

4 Riskit

Sijoittamiseen liittyy aina riski. Riskillä tarkoitetaan tappion mahdollisuutta sekä tuleviin tuottoihin liittyvää epävarmuutta. Se on siis uhka menettää rahaa, mitä kukaan sijoittaja ei halua. Tutkimusten mukaan sijoittaja kokee sijoitusten aiheuttamien tappioiden aiheuttavan enemmän mielihyvää kuin mitä sijoitusten vastaavat tuotot aiheuttavat mielihyvää. Riskien hallinnassa auttaa niiden tunnistaminen, analysointi sekä arviointi. Analysoinnilla tarkoitetaan määrittelyä, mitä seurauksia tapahtumalla on sekä mikä on sen todennäköisyys. Arvioinnilla taas viitataan siihen, että tehdään päätös siitä, miten analysoitua riskiä käsitellään. (Pesonen 2011, 27.)

Tuotto ja riski kulkevat lähes aina käsi kädessä. Mitä enemmän jonkin sijoitustuotteen arvo heilahtelee sitä riskisempi se on. Korvaukseksi korkeasta arvonvaihtelusta sijoittaja saa kuitenkin riskitöntä sijoitusta paremman tuoton. Riskin tarkka hahmottaminen voi olla vaikeaa, vaikka se yleisellä tasolla ymmärretäänkin. Usein riskistä käytetään sijoitussanastossa synonyymeja kuten esimerkiksi volatiliteetti, standardipoikkeama, heilunta ja tuotonvaihtelu. Sijoittamisessa riski tarkoittaa sitä, että on suuri todennäköisyys realisoituneen tuoton poikkeamaan odotetusta tuotosta. (Järvinen & Parviainen 2011, 127.)

Kuvio 4: Sijoituskohteiden riskikartoitus

Kuviossa 4 on esitetty eri sijoituskohteiden tuotto ja riski sijoituskohteeseen verrattuna. Tili- en ja lyhyen koron rahastojen riski on pienin, joukkolainojen sekä keskipitkien ja pitkien kor- kojen rahastojen keskitasoa ja suorien osakesijoitusten sekä osakerahastojen korkein. Tuotto nousee riskin kanssa yhdessä, sen ollessa matalin riskittömmimmissä sijoituskohteissa ja korkein riskisimmissä suorissa osakesijoituksissa. Riskiä voi pyrkiä osakesijoituksissa pienentämään hajauttamalla. Periaatteessa yksittäiselle sijoituskohteelle, varsinkin osakkeelle voi periaat- teessa käydä lähes mitä tahansa. Hajautuksella tarkoitetaan sijoitusten jakamista useisiin eri sijoituskohteisiin, jolloin kokonaisriski pienenee. Hajautuksen voi toteuttaa ottamalla salk- kuun korko- ja osakesijoituksia, joiden riskitaso poikkeaa toisistaan. Sijoituksia voi myös ha- jauttaa maantieteellisesti ja osakesalkkuun kannattaa ottaa yrityksiä eri toimialoilta. (Pesonen 2011, 29.)

4.1 Joukkolainojen riskit

Joukkolainoihin liittyy pääomariski. Se toteutuu, mikäli liikkeeseenlaskijalla ei ole varaa maksaa nimellispääomaa takaisin tai liikkeeseenlaskija tekee konkurssin. Lainalle on voitu asettaa vakuus, jolloin riski on pienempi. Liikkeeseenlaskijan luottoluokitus auttaa arvioimaan pääomariskiä, tosin kaikilla ei tätä luokitusta ole. Luottoluokituksia antavat esimerkiksi Standard & Poor's, Moodys ja Fitch. Yritys katsotaan vakavaraiseksi mikäli luottoluokitus on vähintään BBB-/Baa3. Riskilainat ovat olleet kaikista omaisuuslajeista tuottoisin, kun eri omaisuuslajien tuottoja ja riskejä on tarkasteltu. Näiden riski on ollut selkeästi esimerkiksi osakkeita pienempi. Pienin pääomariski on lainoilla, joiden luottoluokitus on AAA. Tämän riskiluokan saavat vain esimerkiksi kaikkein vakavaraisimmat valtiot ja jotkin vakuudelliset lainat.

Niin kutsutuissa debentuurilainoissa etuoikeusasema on heikompi kuin tavallisissa joukkolainoissa, mikä lisää niiden riskisyyttä. Niiden omistajat saavat rahat konkurssipesästä vasta, kun muut etusijalla olevat lainojen omistajat ovat saaneet rahansa. Debentuurilainojen tuotto on parempi kuin tavallisten joukkolainojen.

Likviditeetti on joukkolainojen eräs riskeistä. Mikäli tuote on likvidi, sen voi myydä päivittäin ja sillä voi käydä kauppaa useilla eri kauppapaikoilla. Likviditeetti vaihtelee markkinatilanteen mukaan ja se voi pienentyä esimerkiksi rahamarkkinoiden kriisien takia väliaikaisesti. Joukkolainaemission koko vaikuttaa myös, mitä suurempi emissio, sitä likvidimpi se on. (Nordea 2013.)

4.2 Sijoitusrahastojen riskit

Rahastoon sijoitetun rahan arvo voi laskea eikä historiallinen tuotto ole tae tulevasta tuotosta. Rahastot pyrkivät pienentämään arvon laskun riskiä hajauttamalla sijoituksensa monelle eri toimialalle mahdollisesti eri maissa vielä sekä muutenkin erilaisiin sijoituskohteisiin. Näin mikäli yhden sijoituskohteen arvo laskisi, se ei romahduta koko salkun arvoa. (Finanssivalvonta 2011.)

Korkorahastoihin sijoittamiseen sisältyy korkoriski. Korkorahaston osuuksien markkina-arvo muuttuu päivittäin korkotason muutosten tahdissa. Myös rahamarkkinarahastojen arvo seuraa korkokehitystä, mutta kurssivaihtelut ovat niin vähäisiä, ettei sillä ole merkitystä. Rahastoihin ei yleensä liity likviditeettiriskiä, vaan niistä voi lunastaa päivän varoitusajalla. Joskus harvoin saattaa tulla lunastusruuha, jolloin rahasto tarvitsee lisää aikaa. (Lindström 2005, 40, 42.)

4.3 Osakesijoittamisen riskit

Osakesijoittaja joutuu elämään ainaisessa epävarmuudessa. Lopullinen tuotto tiedetään vasta, kun osakkeista on luovuttu. Osakkeen arvoon vaikuttavat suhdannetilanne, inflaatio, korkotaso, valuuttojen ja raaka-aineiden hintamuutokset, sijoittajien mielialat, viranomaisten toimenpiteet (kuten esimerkiksi verotus, lainsäädäntö, kilpailun turvaaminen myyntiluvat) ja osakkeiden kanssa kilpailevien sijoitustuotteiden tuotto ja verokohtelu. Näistä kaikista tekijöistä muodostuvaa riskiä nimitetään markkinariskiksi.

Yritysriski on hyvin keskeinen osakesijoittamisessa. Yritysriski tarkoittaa sijoituskohteena olevan yrityksen kasvu- ja tulospäätelmiä, taloudellista asemaa, kannattavuutta, markkina-asemaa ja omistusrakennetta. Pahimmillaan sijoittaja voi menettää kaikki sijoittamansa varat, jos yritys tekee konkurssin. (Lindström 2005, 40.)

Yhtiö voi myös pantata huonoja uutisia tai ei harjoita avointa tiedotuspöytäkirjaa, jolloin markkinoilla toimivat sijoittajat ovat huonommassa asemassa kuin yhtiön lähipiiri. Tätä riskiä kutsutaan informaatoriskiksi. Helsingin Pörssi on joutunut käsittelemään tapauksia, joissa yhtiö on tiedottanut hitaasti tai harhaanjohtavasti. (Lindström 2005, 41.)

Osakemarkkinoilla vallitsee myös likviditeettiriski, joka ei kylläkään koske piensijoittajaa. Suursijoittajille kaupankäynti on mielekästä vai muutamalla suomalaisosakkeella, joissa on riittävä likviditeetti. Helsingin Pörssissä valtaosaa osakkeista vaihdetaan niin vähän, että ostot ja myynnit eivät voi tapahtua kovin nopeasti ilman että ne vaikuttavat haitallisesti kurssitasoon. (Lindström 2005, 42.)

Osakkeet eivät kuitenkaan ole homogeenisiä tuotteita, eli listalla on osakkeita, joiden riskitaso on lähes pitkäaikaisten korkopapereiden riskitasolla tai päinvastoin osakkeita, joita voidaan ennalta-arvaamattomuudessaan verrata lähes arpalippuihin. Osakkeiden riskisyyttä lisää myös niiden volatilitteetti eli vaihteluväli. Mitä enemmän osakkeen kurssi vaihtelee, sitä suurempi niiden riski on ja sitä tärkeämpää on osakkeen oikea-aikainen myynti ja ostos. (Lindström 2005, 42-43.)

4.4 Asuntosijoittamisen riskit

Asuntolaina otetaan usein pitkäksi ajaksi ja korko voi vaihdella sinä aikana. Pitkä korko suojaa velallista, koska se säilyy samana sovitun ajan, lyhyessä korossa otetaan enemmän korkoriskiä. Lyhyt korko saattaa tulla valintahetkellä halvemmaksi, mutta se myös vaihtelee herkemmin kuin pitkä korko. Parin vuoden päästä lyhyt korko voi tulla kalliiksi ja maksukyky ei enää riitä. (Myllyoja & Kullas 2010, 197.)

Asuntosijoittamisessa ei välttämättä onnistu, jos ei osaa ottaa huomioon asunnon sijaintia, hinnan ja vuokran suhdetta, remonttitarpeita, taloyhtiön vakavaraisuutta, asuntoalueen mahdollinen hintakehitys. Mitä parempi asunto, sitä helpompi siihen on löytää vuokralainen. Huono vuokralainen ei välttämättä maksa vuokraa, kun sovittu tai jos vaihtuvuus on suurta huoneistosta saatava tuotto putoaa. (Myllyoja & Kullas 2010, 203-204.)

5 Verotuksen suunnittelu

Verojen suunnittelu on sallittua. Laillisen vero-optimoinnin ja laittoman veropetoksen välillä on selkeä ero. Laillisessa optimoinnissa verotus otetaan muiden tekijöiden ohella huomioon taloutta suunnitellessa, kun taas laittomaa on veroviranomaiselle valehtelu, virheellisten tietojen antaminen tai salailu. Näiden käsitteiden välimaastossa on veronkierto, johon syyllistytään silloin, taloudellisten uudelleenjärjestelyjen ainoa peruste on verojen minimointi. Molemmista rangaistuksena on sakkorangaistus, petoksesta mahdollisesti vankila. Sijoittajan kannalta verot ovat menoerä, johon voi vaikuttaa suunnittelemalla. Ammattimaisesti hoidetussa sijoitussalkussa mahdollisimman pieniin verokuluihin pyrkiminen on yhtä luonnollista kuin suuren tuoton tavoittelu ja tarpeettomien riskien minimoiminen. (Hultkrantz & Masalin 2007, 84-85.)

Sijoituksista peritään siis pääomatuloveroa ja korkotuloista lähdevero. Lähdeverosta ei voi tehdä vähennyksiä, kun taas pääomatuloverosta voi. Pääomatuloista saa vähentää tulojen hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneet menot sekä kaikki vähennyskelpoiset korkomenot, esimerkiksi arvo-osuustili maksaa kuten myös kauppojen tekeminen. Arvopapereiden hoitoon ja säilyttämiseen liittyvät kulut ovat vähennyskelpoisia 50 euron omavastuun ylittävältä osalta. Mikäli menot ovat suuremmat kuin itse pääomatulot, voi 30 prosenttia ylimenevästä osasta vähentää alijäämähyvityksenä ansiotuloista menevästä verosta. (Suomen pörssisäätiö 2012, 8.) Jos esimerkiksi osakkeet myydään hankintahintaan tai alle, syntyy myyntitappiota, jonka saa vähentää verotuksessa. (Myllyoja & Kullas 2010, 182.)

Osakkeita myytäessä, mikäli ne on omistanut yli kymmenen vuotta, voi käyttää hankintameno-olettamaa. Tämä tarkoittaa, että myyntihinnasta voi vähentää ostohinnan sijaan hankintameno-olettaman, joka on 40 prosenttia myyntihinnasta. Jos alkuperäinen ostohinta on alle 40 prosenttia myynnistä saadusta tulosta, hankintameno-olettamaa kannattaa käyttää. Hankintameno-olettama on 20 prosenttia, jos omistusvuosia on alle kymmenen. Tällöin verotukseen kannattaa merkitä hankintahinnan sijaan hankintameno-olettama, jos osakkeen kurssi on omistuksen aikana viisinkertaistunut. Hankintameno-olettamaa sovelletaan myös silloin, kun ostohintaa ei ole tiedossa. (Myllyoja & Kullas 2010, 182.) Pesosen (2011, 79.) mukaan esitetyttyyn veroilmoitukseen on laskettu sijoittajalle valmiiksi halvin vaihtoehto, olkoon se

hankintameno-olettama tai hankintahinta. Verottaja saa tiedot pankkiiriliikkeiltä ja sen lähettämässä laskelmissa on raportoitu osakeomistukset ja -kaupat, osingot ja niistä tehdyt ennakonpidätykset sekä pääomanpalautukset. Nykyään itse täytyy täyttää verolomaketta vain jos on myynyt todella vanhoja osakkeita. (Pesonen 2011, 79.)

Osakkeissa myyntivoittoa saa kotiuttaa vuodessa tuhannella eurolla verovapaasti. Jos myyntivoitot ylittävät tuhat euroa, täytyy veroja maksaa koko summasta. (Pesonen 2011, 80.) Jos osakkeiden myynnistä seuraa tappiota, niitä saa vähentää tappion syntymisvuoden ja viiden seuraavan vuoden ajan. Myyntitappiot saa vähentää vasta, kun myyntivoitot ylittävät tuhat euroa. Tappioita ei voi vähentää muista pääomatuloista tai siirtää esimerkiksi puolisolalle. Rahastosijoittaja maksaa verot luopuessaan omistuksestaan saman käytännön mukaan kuin osakesijoittaja. (Myllyoja & Kullas 2010, 182-183.)

Oman asuntonsa saa myydä verovapaasti mikäli siinä on asunut itse tai perhe yhtäjaksoisesti vähintään kaksi vuotta. Verovapaus pysyy, vaikka asunto olisi ollut vuokrattuna ennen tai jälkeen oman asumisen. (Suomen pörssisäätiö 2012, 4). Vuokratuloista taasen voi vähentää kaikkien asuntolainojen korot. Jos asuntosijoittajalla on lainaa omasta ja sijoitusasunnosta, vuokratuloista ei välttämättä tarvitse maksaa veroja ensimmäisinä vuosina lainkaan. (Myllyoja & Kullas 2010, 202-203.) Mikäli asuntoa remontoit saa kuitteja vastaan vähentää kuluja verotuksessa. (Hultkrantz & Masalin 2007, 88.)

6 Haastattelut

Opinnäytetyö on tehty laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää käyttäen. Kvalitatiivisen menetelmän eräs tiedonkeruumenetelmä on haastattelu. Käytin työssäni teemahaastattelua. Teemahaastattelu on keskustelunomainen haastattelumenetelmä, jota kutsutaan myös puolistrukturoiduksi haastattelumenetelmäksi, koska siinä on enemmän ennalta määritettyä rakennetta kuin avoimessa haastattelussa. Puolistrukturoidussa menetelmässä on kuitenkin väljempi rakenne kuin täysin strukturoidussa menetelmässä, jota kutsutaan myös lomakehaastatteluksi. Valitsin teemahaastattelun opinnäytetyötäni varten, sillä koin siitä olevan eniten hyötyä omaa opinnäytetyötäni varten. Liian tiukat kysymykset eivät antaisi yhtään tilaa vastaajalle, kun taas aiheen rajoissa pysymiseksi vastaajaa on ohjattava jossain määrin.

Haastattelin opinnäytetyötäni varten kahta Nordea Pankki Suomi Oyj:n työntekijää sekä viittä muuta. Nordeassa työskenteleville kysymykset olivat samat kysymykset ja viidelle muulle haastateltavalle samat kysymykset. Nordeassa työskenteleville oli eri kysymykset, koska he joutuvat työkseen olemaan sijoittamisen kanssa tekemisissä. Haastattelut tapahtuivat sovituina aikoina tapaamisilla.

Toinen Nordeassa työskentelevistä haastateltavistani oli Heidi Espo, joka toimii palveluneuvonajana Nordeassa. Hän työskentelee palvelukonttorissa ja ottaa vastaan asiakkaita ilman aikavarausta neuvonta tai kassapalveluasioissa. Toinen haastateltava oli Janne Hämelin, joka on sijoitusasiantuntija. Hämelin hoitaa tapaamisia vain ajanvarauksella ja ottaa pääsääntöisesti asiakkaita, joilla on enemmän sijoitettavaa varallisuutta.

Heidi Espo on koulutukseltaan ylioppilas ja restonomi ja työskennellyt vuoden Nordean palveluksessa. Hänen vastaustensa perusteella yleisin kohdattava asiakas on varovainen sijoittaja, joka haluaa varoilleen turvaa. Espo ottaa verotuksen puheeksi siinä vaiheessa, jos puhutaan varojen lahjoittamisesta, asiakkaat itse ottavat hyvin harvoin verotuksen puheeksi. Eniten siitä ovat kiinnostuneet vanhemmat ihmiset, jotka saattavat kysyä siihen liittyviä asioita. Espo on huomannut, että toisinaan asiakkaat suosivat rahastoja niiden helppohoitoisuuden vuoksi, rahastoista tieto menee verottajalle automaattisesti, eikä niitä ole pakko seurata itse jatkuvasti.

Hän itse uskoo ettei sijoittajan tarvitse olla varakas, jotta voi saada verosuunnittelusta hyötyä. Jos asiakas ei itse ole aktiivinen ottamaan sijoittamiseen liittyvästä verotuksesta selvää, saattaa esimerkiksi kuvitellusta osakkeiden myyntivoitosta ilmoittaminen jäädä helposti verottajalle ilmoittamatta. Heidi Espo sijoittaa itse rahastoihin ja tileihin, koska niistä tieto verottajalle menee suoraan.

Janne Hämelin on koulutukseltaan kauppatieteiden maisteri. Hänen mukaansa sijoittajia on kaikenlaisia ja yleistäminen on hankalaa. Omatoimiset osakesijoittajat käyvät kuitenkin harvemmin tapaamisissa kuin muut sijoittajaryhmät. Tavallisimmin suomalainen sijoittaja haluaa olla maltillinen omissa sijoituksissaan ja suurella osalla asiakkaista ei ole laajempaa kokemusta sijoittamisesta. Joukosta löytyy suurtakin osakeriskiä sietäviä. Yleisin riskiprofiili mihin päädytään on maltillinen ja aikajänne yli neljän vuoden sijoitusajalle. Tämä tarkoittaa, että osakkeisiin tulisi Hämelinin näkemyksen mukaan sijoittaa keskimäärin 25% ja loput korkopuolen vaihtoehtoihin. Suosituksista kuitenkin poiketaan asiakkaan omien toiveiden mukaisesti.

Hämelin ottaa verotuksen yleensä puheeksi verratessaan erilaisia sijoitusratkaisuja, varsinkin asiakkaiden kanssa joilla on jo sijoituksia, mutta se ei kuitenkaan ole ohjaava tekijä. Asiakkaat eivät yleensä itse ota verotusta huomioon, suorat osakesijoittajat ovat tässä aktiivisimpia. Järkevä verosuunnittelu on haastateltavan mukaan osa sijoittamista ja voittojen ja tappioiden hyödyntäminen suositeltavaa. Verotuksen ei kuitenkaan saisi antaa ohjata sijoituspäätöksiä. Ohjaavinta se on perintösuunnittelussa säästöhenkivakuutusten kautta.

lökkäämmät sijoittajat ovat itsenäisten osakesijoittajien ohella eniten yhteydessä verotusasioihin liittyen yhteydessä. Pankki ei sinällään anna veroneuvontaa, mutta moni sijoittaja tu-

keutuu siihen. Muita käytettäviä tietolähteitä ovat verottajan Internet-sivut tai veronmaksajien keskusliiton julkaisut. Nykyinen verotus ja kirjanpito vaativat paljon tietoa ja monessa tapauksessa IT-osaamista.

Janne Hämelinin mukaan kaikkien sijoittajien tulee huomioida verotuksen tuomat mahdollisuudet. Pääomavero on kuitenkin yhteneväinen melkein kaikille summille, mutta paljon osakekauppaa käyvien sijoittajien täytyy olla erityisen hyvin perillä verotuksesta. Yrityksille verotuksella on suurempi merkitys ja näille asiakkaille täytyy perehtyä kunnolla mitä vaikutuksia sijoittamisella on yrityksen kirjanpitoon.

Hämelin on itse sijoittanut rahastojen, osakkeiden ja kapitalisaatiosopimusten kautta. Hän pitää sijoittaessaan mielessään myyntivoitot ja tappiot, mutta ei tee sijoituspäätöksiä verojen mukaan.

Muut haastateltavat eivät ole Nordea Pankki Suomi Oyj:n työntekijöitä. Haastateltavien joukossa oli neljä tradenomia ja yksi tietotekniikan insinööri. Yksi haastateltavista on töissä Helsingin Osuuspankissa rahoitusneujana. Loput vastaajista ovat ammatiltaan myyntiassistentti, asiakaspalvelija, aluemyyntipäällikkö ja toimistotyöntekijä. Vastaajat ovat iältään 23-29-vuotiaita.

Sijoittaminen koettiin useiden vastaajien mukaan mielenkiintoiseksi. Sijoittamisen tarkoituksena pidettiin voiton tekemistä esimerkiksi kiinteistöjen, rahastojen tai osakkeiden omistamisella ja kaupankäynnillä sekä hyväksi keinoksi kasvattaa varallisuutta ja käyttää ylimääräisiä rahoja hyödyllisesti. Sijoittaminen koettiin myös aikaa ja resursseja vieväksi, koska tulisi olla selvillä monista eri asioista, jotta järkevä sijoittaminen onnistuisi.

Obligaatiot sekä sijoitus- ja eläkevakuutukset olivat Osuuspankin työntekijän vaihtoehtona poiketen muiden vastauksista. Haastateltavien mukaan sijoittaessa sijoituskohteeseen tulisi perehtyä hyvin sekä seurata niiden kehitystä säännöllisesti eli sijoittaminen vaatii kärsivällisyyttä. Eräs vastaajista koki, että pienillä summilla sijoittaminen on melko turhaa ja suuremmilla summilla voitot vasta tuntuisivat.

Sijoittamisen aikajänne myös koettiin riippuvaiseksi sijoituskohteesta, 5-10 vuotta oli kahden arvio. Kolmella vastaajista ei ollut mitään sijoituksia tällä hetkellä. Yksi koki, että ei sietäisi riskiä hyvin ja tiedosti, että mitä suurempaa tuottoa tavoitellaan sitä korkeampi riski todennäköisesti on. Hän ottaisi verotuksen huomioon ja pyytäisi apua asiantuntijalta, jos sijoittaisi.

Toista vastaajista sijoittaminen kiinnosti ja hän oli ajatellut asiaa, mutta ei ole päässyt tuumasta toimeen. Hänkin koki, että ei sietäisi riskejä kovin hyvin vaan sijoittaisi todennäköisesti matalan riskin kohteisiin, vaikka totesi että suurempien riskien ottamisessa voi olla mahdollisuus myös suurempiin tuottoihin. Vastauksensa perusteella hänkin ottaisi verotuksen huomioon mikäli aloittaisi sijoittamaan. Apua hän hakisi omasta pankistaan, koska kokee että haluaisi asiantuntijan apua ennen sijoituspäätösten tekoa. Hän keskustelisi asiasta myös tuttujensa kanssa.

Kolmannenkin vastaukset olivat yhteneväisiä toisten kanssa, hänkään ei etsisi pikaisia tuottoja, koska ei halua riskiä hävitä rahojaan. Hän ei sijoita, koska kokee ettei hänellä tällä hetkellä ole rahaa niin tehdä. Jos hän sijoittaisi, niin valitsisi matalan riskin sijoituskohteita, koska se ei aiheuttaisi niin paljoa päänvaivaa. Hän on joskus sijoittanut ja maksanut kovat verot, joten ainakin tuottojen kotiuttamisvaiheessa verotus otettaisiin huomioon. Menneessä tapauksessa rahat käytettiin asunnon ostoon. Sijoituspäätökset tehtäisiin yhteistuumin puolison kanssa.

Eräistä vastauksista kävi ilmi, että hän ei koe sijoittamista vielä tähän elämäntilanteeseen sopivaksi. Hänellä on osakkeita ennestään, mutta on saanut ne lapsena lahjaksi, eikä koe vielä itse olevansa valmis sijoittamaan, vaan vasta sitten kun elämäntilanne tasaantuu. Ajatuksena olisi mahdollisesti parin vuoden sisään kokeilla osakekauppaa ja rahastosijoittamista. Vastaustensa perusteella hän sietää riskiä, mutta ei koskaan laittaisi enempää rahaa kiinni sijoituksiin, kuin mitä on varaa menettää. Sijoituksen aikajänne voisi olla vuosikymmeniä, mutta mielekkäimmältä se tuntuisi jos näkisi tuloksia jo parin vuoden sisään. Verotuksen hän ottaisi huomioon, jotta välttyisi turhilta yllätyksiltä. Hän voisi käydä keskustelemassa sijoituksista esimerkiksi pankin sijoitusasiantuntijan kanssa, mutta ei tekisi päätöksiään sen pohjalta. Hän haluaisi keskustella myös sijoitukseen perehtyneiden tuttaviansa kanssa ja kuulla heiltä kokemuksista ja mahdollisista epäonnistumisista sekä siitä miten ne voisi välttää.

Osuuspankissa työskentelevä ei myöskään ole kiinnostunut nopeista voitoista, koska niihin sisältyy suuri riski. Hän vastaa kuitenkin sietävänsä riskiä kohtuullisen hyvin. Hän on kiinnostunut pitkäaikaisesta säästämisestä ja sitä kautta sijoittamisesta, tällä hetkellä hän vastaustensa perusteella sijoittaa pieniä määriä kuukaudessa, jotta talous pysyy kunnossa vaikka sijoitusten arvo laskisi. Hänellä on sijoitusvakuutus, joka on voimassa vuoteen 2084 asti. Hän on omistanut myös rahastoja ja osakkeita, mutta käyttänyt ne asunnon oston yhteydessä. Hän ajattelee, että säästäminen ja sijoittaminen kulkevat käsi kädessä ja niitä voi tehdä läpi koko elämän. Isompia summia hän voisi sijoittaa kahdeksi tai kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Isommalla summalla hän tarkoitti yli viittätuhatta euroa.

Jokaisen tulisi Osuuspankin työntekijän mukaan sijoittaa niin, että saa yönsä nukutuksi ja hän itse ajattelee ne mukavana ylimääräisenä tulona jotka joko kannattavat tai sitten eivät. Hyvällä tuurilla, pitkäaikaisella tasaisella sijoittamisella sekä hyvällä hajauttamisella hänelle on sanojensa mukaan mahdollisuus tulevaisuudessa mukavaan lisään eläkkeeseen. Hän ei ole ottanut verotusta huomioon, mutta uskoo tekevänsä niin tulevaisuudessa. Hän keskustelee mielellään sijoitusasiantuntijan kanssa pankissa ja tekee päätökset heidän suositustensa pohjalta. Hän saa apua myös ajankohtaispäiviltä, joilla käy työnsä puolesta. Ajankohtaispäivillä käydään läpi ajankohtaisia ja kannattavia sijoituskohteita. Hän turvautuu siis mielellään muiden apuun sijoittamisessa, mutta ei seuraa kovin aktiivisesti sijoitusmarkkinoita. Hän käy noin kaksi kertaa kuukaudessa katsomassa omaa sijoitusvakuutustaan.

7 Johtopäätökset

Tarkoituksena oli selvittää miten sijoittamisessa voidaan ottaa verotus huomion sekä suomalaisten aktiivisuus sijoittajina sekä mihin he yleensä sijoittavat. Tilastojen ja haastatteluvastausten valossa moni suomalainen olisi melko varovainen sijoittaja, vaikka potentiaalia olisi, jos ottaa huomioon talletusten määrän sekä varsinkin iäkkäämpien ihmisten velattomuuden.

Tyypillisen sijoittajan kuvaileminen on vaikeaa ja heitä on paljon erilaisia. Suorat osakkeet sopivat aktiivisemmalle sijoittajalle, mutta hajauttaminen on kaikille yhtäläillä tärkeää. Rahastosijoittaminen on suosittu vaihtoehto ja se on nostanut suosiotaan kuluneen vuosikymmenen aikana. Rahastosäästämisen etuina oli verotietojen automaattinen ilmoitus verottajalle sekä helppous, mukaan pääsee myös pienemmillä summilla. Useissa rahastoissa kulut saattavat kuitenkin olla suuret. Haastatteluvastausten perusteella yhdellä vastaajista oli rahastoja, yksi aikoi niitä kokeilla ja yhdellä oli ollut.

Sijoitettavan omaisuuden määrälläkään ei periaatteessa ole suurta merkitystä verotuksen kannalta, vaan järkevä suunnittelu on kaikille suotavaa. Suunnittelua varten tietoa on kuitenkin valtavasti saatavilla ja kaikilla sijoittajilla ei välttämättä ole aikaa tai tahtoa ottaa selvää eri sijoituslajeihin liittyvistä veroseikoista.

Opinnäytetyössä olisi voinut käyttää laajempaa otosta haastateltavista ja ottaa mukaan myös enemmän itse asiakkaita, jotka käyvät sijoittamassa tai muuten asioimassa pankissa, jolloin olisi saatu aineistoa myös siitä, miksi osa ei sijoita millään lailla, vaikka elämäntilanne ja kassavirta antaisi siihen mahdollisuuden. Osalla sijoittaminen näyttää jäävän siihen, ettei ole saatu aikaiseksi aloittaa, vaikka mielenkiintoa aiheeseen olisi. Sijoittaminen saattaa osalle vaikuttaa liian työläältä ja aikaa vievältä, lisäksi varovaisuus vaikuttaa päätökseen aloittaa.

Lähteet

Painetut lähteet

Anderson, N., Tuhkanen, J., 2004, Järkevän sijoittamisen perusteet, Helsinki: Edita Prima.

Erola, M., 2009, Paras sijoitus - itsepuolustusopas sijoittajalle, Helsinki: Kariston Kirjapaino.

Hultkrantz, J., Masalin, B., 2007, Elämäsi rahat - Joka kodin talousopas, Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino.

Järvinen, S., Parviainen, A., 2011, Pääomaturvattu sijoittaminen, Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino.

Korpela, V. 2007, Sijoittajan verokirja, Helsinki: Edita Prima.

Lindström, K., 2005, Menesty osakesijoittajana, Pieksämäki: RT-Print.

Myllyoja, N., Kullas, E., 2010, Mitä jokaisen kotiäidin (ja muidenkin naisten) tulee tietää sijoittamisesta, Hämeenlinna: Kariston kirjapaino.

Peltola, K., Melender, P. 2008, Reilu verokirja, Vantaa: Hansaprint.

Pesonen, M., 2011, Säästäjästä sijoittajaksi, Porvoo: Bookwell.

Simonen, L., 2008, Naiset ja raha - Matkalla arjen vaurauteen, Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Suomen Pörssisäätiö. 2012. Sijoittajan vero-opas 2012.

Elektroniset lähteet

Danske Bank. 2010. Sijoittajatutkimus. Viitattu 10.10.2013.

<http://www.danskebank.fi/fi-fi/tietoa-danske-bankista/media/Julkaisut/Documents/Sijoittajatutkimus%202010.pdf>

Finanssivalvonta. 2011. Sijoitusrahastot. Viitattu 25.9.2013.

<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Sijoittaminen/Sijoitusrahastot/Riskit/Pages/Default.aspx#.UL06YSTnDyc>

Finanssivalvonta. 2013. Rahastoyhtiöiden markkinaosuudet. Viitattu 29.9.2013.

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tilastot/Arvopaperimarkkinat/Rahastoyhtioiden_markkinaosuudet/Pages/Default.aspx

Jyväskylän Yliopisto. 2012. Viitattu 1.11.2013.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

Nordea. 2013. Joukkolainojen ABC. Viitattu 14.10.2013.

<http://www.nordea.fi/Yritykset+ja+yhteis%C3%B6t/Sijoittaminen/Joukkolainat+ja+sijoitusobligaatit/Joukkolainojen+ABC/1429842.html>

Tilastokeskus. 2007. Tiedotteet. Viitattu 1.11.2013.

http://www.stat.fi/ajk/tiedotteet/v2007/tiedote_014_2007-05-16.html

Suomen virallinen tilasto (SVT): Veronalaiset tulot [verkojulkaisu].

ISSN=1798-3843. 2011, Liitetaulukko 1. Tulonsaajien lukumäärä, veronalaiset tulot ja verot 2011 ja 2010 . Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 17.9.2013.

http://www.tilastokeskus.fi/til/tvt/2011/tvt_2011_2012-12-19_tau_001_fi.html

Vero. 2013. Osakkeiden myynti. Viitattu 15.10. 2013.

https://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Sijoitukset/Osakkeet_ja_osingot/Osakkeiden_myynti%2811940%29

Vero. 2013. Syventävät vero-ohjeet. Viitattu 15.10. 2013.

http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Sanasto/Tulolaji%2813776%29

Virsta. 2007. Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot. Viitattu 15.10. 2013.

<http://www.stat.fi/virsta/tkeruu/01/07/>

Suulliset lähteet

Espo, H. 2013. Nordea Pankki Suomi Oyj. Haastattelu 5.11.2013

Hyvärinen, N. 2013. Ina Spain. Haastattelu 20.11.2013

Hämelin, J. 2013. Nordea Pankki Suomi Oyj. Haastattelu 14.11.2013

Mutanen, M. 2013. Espoon Apteekki. Haastattelu 2.12.2013

Mäkelä, L. 2013. OP-Rahoitus. Haastattelu 25.11.2013

Mäkelä, O. 2013. Phoenix Contact. Haastattelu 3.12.2013

Mäkelä, R. 2013. ECU-sähkö. Haastattelu 11.12.2013

Kuviot

Kuvio 1: Sijoitusten jakautuminen (Danske Bank Sijoittajatutkimus 2010).....

Kuvio 2: Rahastoyhtiöiden osuudet (Finanssivalvonta 2013).....

Kuvio 3: Nykyisen asunnon ja tavoiteasunnon hallintamuoto käytettävissä olevien tulojen mukaan, % (Tilastokeskus 2007).....

Kuvio 4: Sijoituskohteiden riskikartoitus.....

Liitteet

Liite 1 Haastattelukysymykset	30
-------------------------------------	----

Liite 1 Haastattelukysymykset

Nordean työntekijöille

1.Nimi

2.Koulutus, asema yrityksessä

3.Millaisia sijoittajia luonasi käyvät asiakkaat yleensä ovat?

4.Otatko verotuksen puheeksi, jos asiakas ei sitä itse tee?

5.Ottavatko asiakkaat paljon verotusta huomioon sijoituspäätöksiä tehdessään?

6.Oletko huomannut jonkun tietyn ihmistyyppin, joka kyselee eniten verotuksesta? Minkälaisia tietolähteitä he käyttävät?

7.Saavatko verotussyyt asiakkaita muuttamaan sijoituskohteitaan muihin, koska niissä saattaa selvitä kevyemmällä verotuksella?

8.Pitääkö mielestäsi olla varakkaampi sijoittaja, jotta verotuksen huomioonottamisesta on mitään hyötyä? Voiko keskituloinenkin pitkällä aikavälillä hyötyä valinnoilla?

9.Sijoitatko itse ja otatko siinä verotuksen huomioon?

Muille

1.Nimi

2.Koulutus, asema yrityksessä

3.Mitä ajattelet sijoittamisesta? Mitä kaikkea koet siihen sisältyvän? Kiinnostaako sijoittaminen?

4.Kuinka pitkällä aikajänteellä voisit ajatella sijoittavasi?

5.Sijoitatko itse? Ja jos, niin mihin? Jos et, niin miksi et sijoita?

6. Siedätkö/sietäisitkö riskiä hyvin? Miten koet korkean tai matalan riskin?

7.Otako verotusta huomioon kun/jos sijoittaisit?

8.Oletko saanut joltain apua sijoittamiseen tai jos haluaisit apua, niin mistä sitä hakisit?

Teetkö/tekisitkö sijoituspäätökset itse vai jonkun apuun turvautuen?